

Анжела Гельбак

кандидатка психологічних наук, завідувачка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кропивницький, Україна

ВПЛИВ ВІЙНИ НА АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Сьогодні ми всі спостерігаємо включення психологічної науки у вирішення величезного кола практичних завдань, що пов'язані з російською військовою агресією. Виклики сьогодення вимагають привернення уваги до змісту професійної психологічної підготовки майбутніх поліцейських. На думку вітчизняних науковців О. Скляра, Х. Бойка «психологічна підготовка підрозділів Національної поліції вимагає кращого підходу, так як, згідно усного опитування поліцейських, останні психологічно не були готові до повномасштабної війни в країні, не всі поліцейські здатні були оперативно приймати тактично правильні рішення в екстремальних ситуаціях, не всі правоохоронці готові були застосовувати зброю тощо» [3].

У Положенні про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України зазначається, що «система психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, – це комплекс організаційних, методичних, просвітницьких, психопрофілактичних, практичних, психологічних заходів, спрямованих на запобігання впливу ризиконебезпечних чинників професійної діяльності, збереження фізичного та психічного здоров'я, підвищення психологічної стійкості, надійності та готовності. Заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, проводять заходи із психологічного супроводження освітнього процесу з метою набуття курсантами необхідних професійно-психологічних якостей» [1].

Специфіка сучасної правоохоронної діяльності вимагає від працівників органів внутрішніх справ не тільки ґрунтовних юридичних знань, а й розвиненої психологічної культури, сформованих умінь і навичок. Елементи психологічної підготовки в навчанні працівників внутрішніх справ мали місце з самого початку введення обов'язкової професійної підготовки, що було пов'язано з професійною необхідністю: проведенням складних оперативних дій, що прямо залежать від психологічних знань співробітників, прийняття важливих рішень. Проте, з початком повномасштабної війни виникла необхідність озброєння поліцейських глибокими психологічними знаннями, які стосуються аспектів збереження ментального здоров'я, розвитку емоційної стійкості, алгоритмів взаємодії з населенням на деокупованих територіях, методів надання першої психологічної допомоги тощо [2].

Теоретична основа вивчення психологічного аспекту професійного

становлення майбутнього правоохоронця під час його навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання представлена у роботах Є. Климова, психологічні основи професійної відповідальності та проблеми компенсації професійно-психологічної невідповідності досліджували Е. Зеєр, В. Бодров, М. Глуханюк, Є. Ільїн, О. Борисова та інші. Проте, аналіз організації освітнього процесу в закладах вищої освіти МВС України дає підстави вести мову про недостатню психологічну готовність курсантів до роботи в екстремальних ситуаціях, про їх невміння долати наслідки впливу підвищених навантажень на психіку та протистояти стресогенним факторам, не змінюючи рівень працездатності.

Метою нашого дослідження є аналіз впливу війни на окремі аспекти психологічної підготовки майбутніх працівників поліції у закладі вищої освіти системи МВС України.

Психологічна підготовка розпочинається вже в межах первинної професійної підготовки курсантів під час якої викладаються зокрема й такі спецкурси психологічного спрямування як «Стресостійкість», «Професійна етика. Ефективна комунікація», «Офіційне спілкування. Техніка опитування». Надалі психологічна підготовка курсантів передбачає вивчення таких освітніх компонентів, як «Психологія», «Юридична психологія», «Професійно-психологічна підготовка поліцейського».

Зауважимо, що для підвищення ефективності психологічної підготовки курсантів необхідно комплексно підходити до питань підготовки та будувати освітню систему, яка визначається сукупністю взаємопов'язаних структурно-функціональних компонентів, підпорядкованих цілям виховання, освіти й навчання молоді та дорослих.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Психологія» є розкриття фундаментальних положень психології, їх значимості в професійній діяльності працівника НП, розкриття соціально-психологічних умов ефективної діяльності людини і колективу в різних сферах діяльності, прищеплення та покращення соціально-психологічної культури фахівця.

Завданнями «Юридичної психології» є формулювання обґрунтованих власних суджень курсантів у аспекті юридичної психології; опанування знань та вмінь щодо розвитку стресостійкості й профілактики професійного вигорання; набуття навичок ефективної комунікації (взаємодії) з колегами, громадянами, представниками інших державних органів та в конфліктному середовищі; розвиток умінь ефективної самоорганізації професійної діяльності.

При опануванні навчальною дисципліною «Професійно-психологічна підготовка поліцейського» розвивається вміння самостійного підходу до формування професійно-психологічної готовності до правоохоронної діяльності, здатності критично оцінювати власний потенціал, закладаються цінності та визначаються шляхи самовдосконалення безперервного особистісного та професійного зростання майбутніх працівників НП.

Аналіз помилок і огрехів поліцейських при виконанні службових завдань доводить необхідність вдосконалення методів формування емоційної стійкості

майбутніх правоохоронців до фрустраційного і стресогенного впливу екстремальних ситуацій професійної діяльності. Саме активне застосування тренінгових технологій вчить курсантів правильній поведінці в конфліктних ситуаціях, алгоритмам налагодженню контактів з різними групами населення (дітьми, жінками, представниками засобів масової інформації та державними службовцями тощо), технікам саморегуляції тощо. Таким чином, ефективна психологічна підготовка курсантів можлива за умов комплексного підходу до цього питання, застосування активних форм, методів та прийомів навчання. Формування готовності до виконання складних завдань полягає в моделюванні умов майбутньої діяльності і обговоренні оптимальних дій та їх послідовності.

Висновки. Саме психологічна підготовка вчить курсантів ідентифікувати власні емоції, шукати ресурси та знаходити способи збереження психічного здоров'я, що, в свою чергу, формує стійкість до зовнішніх впливів екстремальних ситуацій та етичні принципи в цілому, адже емоційна стійкість та готовність надавати допомогу іншим стають ключовими якостями для поліцейських у военний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0260-16>.

2. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ МВС України № 88 від 06.02.2019. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/383027_755369.

3. Скляр О.С., Бойко Х.О., Сизихін С.В. Важливість психологічної підготовки поліцейських для вирішення тактико оперативних завдань в умовах воєнного стану. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану. Збірка наукових праць*. Харків : ХНУВС, 2022. С. 255-258.